

Forskningsinstituttene Felles Arena

Det Kongelige Kunnskapsdepartementet

26.11.2007

Høring – revidert reglement om forvaltning av eksternt finansiert virksomhet ved universiteter og høyskoler og om disse institusjonenes samarbeid med andre rettssubjekt (F-35-02).

Forskningssinstituttene Felles Arena (FFA) er en paraplyorganisasjon for Forskningssinstituttene Fellesforum (FIFO), Miljøinstituttene, Fokus-instituttene og Nettverket av samfunnsvitenskapelige institutt. Disse organisasjoner dekker tilnærmet hundre prosent av de fristilte instituttene i Norge. FFA er ikke tatt med i høringsrunden. Forslaget er imidlertid sendt til enkeltinstitutt. Vi tillater oss imidlertid å fremme noen få synspunkt i forbindelse med høringsutkastet.

Det henvises i brevets første avsnitt til F-35-02. Da dette rundskriv kom i 2002 var det meget overraskende for instituttsektoren. Det ble nemlig åpnet for at alle universiteter og statlige/vitenskapelige høyskoler kunne etablere sitt eget institutt for å ta seg av (ofte beskjedent omfang) eksterne prosjekter.

Den store diskusjonen på det tidspunkt og i perioden før var den (altfor) store og tallrike instituttsektoren i Norge. Dette var en stor forskningspolitisk utfordring. Overraskelsen var også basert på det faktum at det stort sett allerede var lokalisert forskningsinstitutt alle steder hvor U&H var lokalisert. Det ønskede serviceapparat var altså allerede til stede i samlokalisert form med U&H. Rundskrivet beskriver da også bruk av randsonen som et alternativ. For instituttsektoren var det vanskelig å se problemet i den forutgående utredning (Mjøs I) og den etterfølgende forvaltning. Derimot var det vår oppfatning at en tallrik nyetablering av institutter ville føre til problemer. Det er fortsatt vår oppfatning.

Våre bekymringer var og er todelt: 1) Antallet institutt var allerede stort og 30-40 nye institutt ville bidra til en ytterligere oppstyking og konkurranse *innen* den norske kunnskapsallmenningen. Dette mens hovedsaken måtte og fortsatt må være å samle kreftene i forhold til de internasjonale konkurransearenaer. 2) Den arbeidsdeling og rollefordeling med tilhørende samarbeidssystem som var etablert ville bli forrykket, ikke grunnet markedet, men skjevfordelte rammebetingelser .

I forskningsmeldingen (St.meld. nr. 20 (2004-2005) "Vilje til forskning" taes det flere steder til orde for samarbeid, og økt samarbeid, mellom U&H og instituttsektoren. Vi henviser i den anledning bl.a. til s 87 "Et fellestrekk ved de næringsrettede instituttene er imidlertid at de danner en kobling mellom de mer akademiske kunnskapsmiljøene og næringslivet. Det gjør at næringslivet får lettere tilgang til forskning og akademisk kompetanse. Samtidig bidrar det til å åpne de akademiske kunnskapsmiljøene mot næringslivet og til bedre utnyttelse av forskningsresultatene til verdiskaping." Det samme kan sies om forholdet mellom forvaltningsinstituttene og forvaltningen. Hvis det blir slik at egen organisering av eksternt finansiert virksomhet i U&H lukker denne tilgangen til de akademiske kunnskapsmiljøene, lukkes de også for næringsliv og forvaltning. På side 173 sies det at de norske institutt ikke har tilstrekkelig konkurransekraft og ikke er robuste nok. "Forskningsrådet mener likevel forskningsinstituttene, i samspill med universiteter og høyskoler, næringsliv, forvaltning og offentlig sektor, har kompetanse til å løse en rekke av de utfordringene som Norge står overfor." Disse utsagn er vi helt enige i. Hvorfor da etablere noe nytt som hindrer dette samarbeidet?

Tiltakene for økt samarbeid mellom U&H mangler imidlertid, og de tiltak som er satt inn fra og med F-35-02 bidrar dessverre i motsatt retning. Vi tenker på suksesskriteriene for U&H og de nye suksesskriteriene for instituttsektoren som skal gjøres gjeldende fra 2009. Vi merker allerede at samarbeidet vanskeliggjøres og stagnerer og vi er sikre på at denne utviklingen vil bli enda klarere når også instituttsektoren skal følge sine kriterier (stort sett samme som for U&H) fra 2009.

Det nye forslaget til regelverk må ses i lys av denne, iflg forskningsmeldingen, uønskede utviklingen. Vi går ut fra at behovet for klargjøringer til dels er sprunget ut av de nydannelser på instituttsektoren som er etablert i Stavanger og Bergen. Disse kjennetegnes ved høy grad av integrering U&H-institutt. Vi ser behovet for et ryddig og klart regelverk, men vi er sterkt bekymret for at konsekvensen blir dårligere rammebetingelser for samarbeid mellom U&H og institutt. Regelverket må nemlig ses i sammenheng med innføringen av de nye suksesskriteriene for U&H og institutt. Vår bekymring går på at summen av disse tiltak vil føre til vesentlig dårligere samarbeid innen den norske kunnskapsallmenningen. Vi ber Departementet se til at regelverkene utformes slik at de bidrar til *økt* samarbeid mellom U&H og institutt og ikke til økt konkurranse og mindre samarbeid.

FFA er opptatt av konkurransesituasjonen innen kunnskapsallmenningen. Det er vanligvis slik at mens U&H i sine søknader til Norges forskningsråd kun søker om dekning av sine tilleggskostnader, må instituttene synliggjøre alle sine kostnader. Når det i tillegg tas til orde for at bidragsforskning kan subsidiertes ytterligere bare det er interessant nok for institusjonen, blir konkurransesituasjonen helt uholdbar (jfr 2.2.c). Det står riktignok at "Institusjonene kan ikke delfinansiere prosjekter med statstilskudd der dette kan føre til konkurransevridding i forhold til andre aktører." Vår kommentar til dette er at konkurransevriddingen er en realitet *før* man starter bevisst subsidiering (jfr Forskningsrådssøknader) og selvsagt i enda større grad etterpå. Vi stiller også spørsmål med hvilket kontrollorgan som er etablert for å kontrollere dette?

Vi vil også rette oppmerksomheten mot momsregelverket. Dette er meget komplisert og *må* praktiseres likt innen kunnskapsallmenningen. I instituttsektoren kontrolleres dette av skatteetaten og vi har brukt mye tid på å sette oss inn i alle deler av regelverket. Det samme har våre revisorer gjort. Vi kjenner imidlertid ikke til hvordan eksternt finansiert virksomhet momskontrolleres i U&H-sektoren. Vi anmoder departementet å se til at det etableres system for momskontroll i U&H-sektoren på samme måte som for instituttene.

Til slutt vil vi gi uttrykk for at vi ser positivt på at regelverket klargjøres. Vi ber Departementet følge utviklingene nøye fremover med fokus på å unngå de eventuelle uønskede virkninger vi har pekt på i dette brev.

Forskningsinstituttene Felles Arena

Wiktor Sørensen